

Kustflottans historia

Av Tommy Jeppsson

Gustaf von Hofsten/ Frank Rosenius (red): *Kustflottan: de svenska sjöstridskrafterna under 1900-talet*, Kungliga Örlogsmannasällskapet och respektive författare, Luleå 2009.

Den marinmilitärt intresserade kan i och med utgivningen av boken *Kustflottan* njuta av ett ytterligt smakfullt verk, där text och bild förenas i en väl avpassad komposition. Smakfullheten till trots har författarna presterat en historieskrivning med tonvikten lagd vid särskilt intressanta epoker, således en antologi, som enligt anmeldarens mening ökar intresse och läs-värdhet. Så handlar det också om ett sjöoperativt förband som under sin närmare 100-åriga tillvaro representerar det yttersta som den svenska flottan kunde prestera då det gällde begreppet stridsvärde.

De epoker som avhandlas kom att ställa Kustflottan inför olika utmaningar, med den gemensamma nämnaren att samtliga innebar stora anspänningar på organisationen. Särskilt gällde detta under unionskrisen 1905, under första och andra världskriget samt i samband med de ubåtsincidenter som inträffade från 1980-talets början. Andra viktiga skeden

som boken tar upp är mellankrigstiden och det kalla kriget liksom tiden som följde på murens fall fram till att befälstecknet för den siste kustflottechefen, Frank Rosenius, halades den 30 juni 1998.

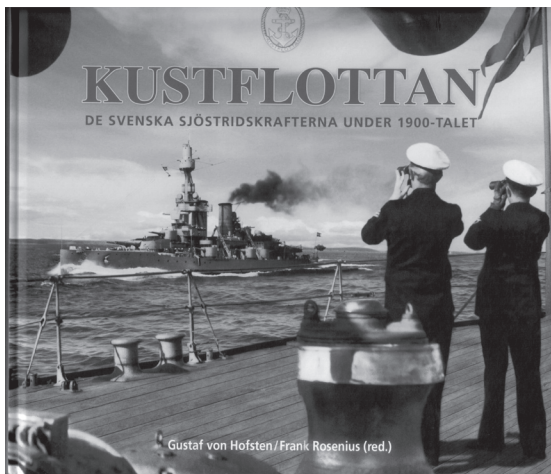
Författarna av bokens olika kapitel representerar hög sakkunskap och lång yrkeserfarenhet i olika befattningar som sjöofficerare, vilket åtta mycket välskrivna kapitel ger belägg för. De sjömilitära händelserna kring unionsupplösningen har författats av Gustaf von Hofsten. Flottans verksamhet under första världskriget behandlas av Lars Wedin. Mellankrigstidens utmaningar tecknas av Ulf Lublin följt av Christoffer Werner som skriver om neutralitetsvakten under andra världskriget. Kalla kriget behandlas av författarduon Magnus Haglund och Göran Wallén. Vägen från mobiliseringsflotta till insatsflotta tas upp av Christer Hägg och Claes Tornberg. De nya utmaningar som följde på det kalla kriget är ämnet för Johan Fischerström och

Frank Rosenius för att följas av ett avslutande kapitel, likaledes med Frank Rosenius som författare, rörande ämnet "Kustflottmodellen – för framgång i det sjöoperativa systemet". Ett supplement i boken behandlar den omfattande teknik- och tak-

tikutveckling som skedde under 1900-talet där pennan förts av Göran Malaise och Göran Wallén. Ett antal bilagor redovisar bland annat de högsta befälhavare/chefer för Kustflottan som innehåft befattningen mellan åren 1904-1998, sjöstridskrafternas lydnadsförhållanden under ett antal utvalda perioder jämte Kustflottans sammansättning åren 1905-1998.

Utvecklingen inom försvaret i stort under de perioder som avhandlas tas ej upp mera än vad respektive författare funnit nödvändigt kopplat till utvecklingen inom kustflottan. Anmälaren uppfattar inte detta som någon brist. Omfattande beskrivningar och analyser av Försvarmaktens liksom försvarsgrenarnas utveckling föreligger i andra källor varför fokuseringen på att ge förbandet Kustflottan sin historia känns rätt.

Kustflottan lyckades överleva föränd-

ringsivrandet under närmare ett sekel. Sak samma gällde exempelvis för arméns fördelningar. Tanken med en sammanhållen verksamhetsledning för sjöstridskrafterna får anses vara framsynt och bidrog till bra

utbildade förband med möjlighet till hög beredskap och dito insatsförmåga. Kustflottans ledning – flaggen – var antalsmässigt alltid ytterligt blygsam men klarade att leda de stora förbandsenheter som utgjorde vår Kustflotta under stora delar av det kalla kriget, vilket för läsaren visualiseras genom marindirektören och marinmålaren Gösta Kauderns verk som pryder bokens första och sista uppslag och visar Kustflottans sammansättning 1946 respektive 1956. Kustflottechefen och flaggen fanns således inte bara nära förbanden, utan direkt vid dessa och kunde personligen påverka innehåll och kvalitet i verksamheten. Icke oväsentligt var att den viktiga samverkan med flygstridskrafterna terminerades i flaggen. Flaggen kan utan överord karakteriseras som en mycket kostnadseffektiv ledningsorganisation och borde kunna stå som en modell för framtida

sjöoperativa ledningsorganisationer.

Layout, papperskvalitet, liksom tidigare nämnts, bildmaterialet, håller hög klass förutom att framtida forskning i ämnet har underlättats genom en omfattande käll- och litteraturförteckning. En ytterligare kvalitetsaspekt är att boken åtföljs av en DVD som för läsaren levandegör det skrivna ordet och presenterar ett urval av historiska filmer och årskrönikor, filmer om olika förband och fartygstyper, taktik samt långresor och utlandsexpeditioner. Materialet på

skivan har sammanställts av Sten Munck af Rosenschöld.

Hela projektet har genomförts inom ramen för vår systerakademies, Kungliga Örlogsmannasällskapets verksamhet, som tillsammans med bokens båda redaktörer och författare är att gratulera till ett förnämligt resultat.

Recensenten är överstelöjtnant och lärare i strategi vid Försvarshögskolan i Finland. Han är ledamot av KKrVA samt redaktör för *KKrVAHT*.